

Libris.RO

Respect pentru oameni și cărți

Anamaria Ionescu

CRĂCIUNUL CARE NU A MAI VENIT

roman

Martie 1989

Ceasul de la Moghioroș nu mergea aproape niciodată. Când l-au pus, toată puștimea a fost în extaz. Era pătrățos, roșu și electronic. Arăta succesiv data și ora. A mers bine vreo săptămână. Pe urmă a luat-o razna. Pe urmă n-a mai mers deloc. Apoi cele trei moduri de funcționare au ajuns să se succedă. De câte ori treceam pe acolo verificam starea ceasului din intersecție. Acum arăta o dată fantasmagorică.

Rămăsesem cu ochii ațintiți pe el, altfel aș fi văzut-o. Era genul acela agasant de tipă pe care n-ai cum să n-o observi. Genul de fată cuminte, inocentă și sexy, după care orice mascul cu dotare în pantaloni întoarce capul. Mă călcase pe nervi din clipa în care am cunoscut-o, dar în momentul acela, mi-aș fi dorit, mai mult ca niciodată, să nu ne fi răsărit în cale.

— Raluca! am auzit-o pe mama scrâșnind.

Prea târziu. Eram în traversare, când mama a văzut-o. Tot atunci ne-a văzut și ea pe noi și i-a picat fața, dar nu mai avea cum să ne evite. Ne-am întâlnit la jumătate, în dreptul afurisitului de ceas.

— Săru' mâna, tanti Lidia, bâigui Raluca.

— Nu mă lua pe mine cu „tanti Lidia”. Să-mi zici de ce n-ai dat nici un semn de viață, de ce n-ai venit la priveghi? De ce?

— Tanti, încercați să înțelegeți...

— Ce să înțeleg? Nu înțeleg nimic. Băiatul ăla te iubea. Tu ziceai că-l iubești la rândul tău. Iar când a sosit acasă în patru scânduri nici nu te-ai deranjat să vii.

Mama se ambalase. Tonul ei era din ce în ce mai înalt. Era pentru prima oară când o auzeam țipând, așa că pentru câteva momente am rămas ca trăsniță. Apoi am realizat că trebuia să intervin pentru că lumea se uita la noi ca la urs. Am prins-o pe mama de braț și am scuturat-o:

— Mamă, las-o baltă! N-o să vină. Nici ea, nici altcineva. N-o să vină nimeni, înțelegi?

Raluca s-a tras câțiva pași înapoi. Pentru o clipă privirile noastre s-au întâlnit.

— Mulțumesc, a șoptit ea.

— N-ai de ce. Pentru mama o fac, nu pentru tine.

— Încercați să înțelegeți, nu pot...

— Raluca, cară-te dracului odată!

Ea se îndepărtă rapid. Mama dădu să se ia după ea, dar am oprit-o.

— Te iubea, să știi, țipă mama după Raluca. Ți-a luat un inel, știai? Spunea tuturor că ești logodnica lui...

— Mamă, lasă, am zis încet, strângând-o la piept. Hai să mergem, se uită lumea la noi.

— E logodnica lui..., zise mama suspinând.

Ne-am reluat drumul încet. Am luat-o pe mama de braț. O priveam cu coada ochiului. Mergea cu privirea în pământ. Fusese întotdeauna o femeie cochetă în sensul clasic al cuvântului. Colegele și prietenele o admirau pentru că se îmbrăca întotdeauna elegant, cu *deux pieces* și pălărie. În momentul acela, însă, părea că se micșorase. Hainele stăteau pe ea ca pe umeras, iar mâinile subțiri și elegante deveniseră osoase și tremurânde.

Am ajuns la piață, acolo unde trebuia să ne întâlnim cu tanti Floarea. Vorbisem cu ea să ne facă rost de arpacaș și nucă pentru colivă. Așa era pe vremea aia. În magazine și

Respect pentru oameni și cărți

piețe nu găseai mai nimic din ce-aveai nevoie, așa că te bazeai pe diverse relații. Toată lumea avea cunoștințe folositoare. Altfel nu prea te puteai descurca. Tanti Floarea nu era la taraba obișnuită.

— Bună ziua, se adresă mama unei alte precupețe. Nu vă supărați, doamna Floarea a venit? Vorbisem să ne întâlnim cu dânsa...

— N-a venit încă, da' vine. Așteptați-o.

— Desigur.

— Puteți să-i spuneți, am intervenit eu, că o așteptăm la cofetărie? Să nu stăm aici, în drumul clienților...

— Sigur, răspuse femeia.

— Dar eu nu vreau la cofetărie, protestă mama.

— Ba vrei! am răspuns ferm. N-o să stai aici în picioare. Dânsa vine cu rata. Poate mai întârzie.

— Duceți-vă, zise și femeia. O trimit eu pe Floarea când vine.

— Mulțumim, am zis și am luat-o pe mama de braț.

— Condoleanțe! spuse precupeța în urma noastră.

— Poftim? m-am întors către ea.

— V-am văzut pe amândouă în negru...

— Da... Mulțumim...

La cofetărie aveau Brifcor. Era un suc de fructe bunicel. Am luat unul pentru mine și unul pentru mama. Ne-am așezat la o masă aproape de intrare și le-am băut în liniște. Aș fi vrut să pot spune ceva să o consolez pe mama. Dar mi-era teamă că orice-aș fi spus, ar fi făcut-o să plângă. Și pe ea și pe mine. Așa că am tăcut. După vreo jumătate de oră a apărut și Floarea. Ne adusese arpacașul și nuca. Ne-a cerut mai mulți bani decât convenisem inițial. Dar i-am dat fără să comentăm. N-aveam de ales. Așa se întâmplă când ești cu spatele la zid.

E ciudat că mi-a venit în minte expresia asta, „cu spatele la zid”. Nu se mai folosește. Astăzi ești „băgat în corzi”, „cu dinții pe masă” sau, pur și simplu, „futut în gură”, dar în nici un caz „cu spatele la zid”.

Mama s-a pregătit de înmormântare ca la carte. A respectat fiecare ritual. Și-a făcut tone de mâncare. Am încercat să-i spun să o fi lăsat mai moale. Era puțin probabil să apară cineva, în afară de familie. Și nici ăia n-aveau să vină toți. N-avea rost...

— Vezi-ți de treburile tale! mi-a tăiat-o ea scurt.

Treburile mele! Care treburi ale mele? Nu-mi mai găseam locul în apartamentul minuscul. Mama muncea pe rupte pentru pomană, fără să accepte niciun ajutor. Iar tata stătea în picioare, lângă servanță, privind ore întregi poza fratelui meu și mângâind panglica neagră ce marca doliul. Singurul lucru care l-a animat cât de cât a fost provocarea de a găsi un preot dispus să slujească la înmormântare. Pe de o parte, versiunea oficală era că Iulian se sinucisese, ceea ce intra în contradicție cu dogmele bisericești, iar pe de altă parte venise tranșat și împachetat după un „concediu” în beciurile Securității, ceea ce ne conferea statut de leproși și nouă și lui, așa mort cum era. Până la urmă tata a vorbit cu un văr de-al lui, de-al doilea, care era preot la Buzău. Probabil că omul s-a gândit că înrudirea cu noi oricum avea să-i dea dureri de cap, așa că măcar să facă și el un gest creștinesc.

Cel mai greu a fost în seara de dinaintea înmormântării, când au trimis sicriul acasă. Sicriu era mult spus. O ladă dreptunghiulară din lemn, bătută în cuie. Mama să leșine când a văzut-o. Tata a încercat să vorbească cu ofițerul care l-a adus pe fratele meu și să obțină aprobarea de a înlocui lada aia cu un coșciug.

Respect pentru oameni și cărți

— N-aveți voie. E sigilată, răspuse omul sec.

— Dar aş vrea să-mi văd fiul pentru ultima dată. Și să-i pun hainele bune, spuse mama.

— Nu aveți voie, nu înțelegeți? spuse omul răstit, salută dintr-un gest rapid și plecă.

Tata se duse în bucătărie, își puse o țuică și își aprinse o țigare. Mama se ascunse la noi în cameră și începu să plângă în hohote. Numai eu am rămas nemișcată minute în șir, holbându-mă la lada aia. Într-un final m-am adunat cât de cât. M-am dus la bucătărie și am adus o lumânare. Și am adus din balcon coroana pe care-o comandasem și am pus-o pe sicriu. Parcă arăta mai creștinește. Vărul tatei a venit în noaptea aia să citească stâlpii. Am asistat numai noi: mama, tata și cu mine. Mama a plâns ușor ținându-mă de mână. Tata m-a mângâiat pe păr, mecanic, pe toată durata slujbei. Iar eu mă uitam în jur amortită, ca și cum aş fi fost din alt film. Ca și cum nimic din ceea ce se întâmpla n-ar fi fost real.

A doua zi, la cimitir, tot singuri am fost. Atunci a fost prima dată când am simțit un gust amar. Cu un an înainte, la moartea bunicii, veniseră neamuri din toată țara. Fusese o reală provocare să le găsim tuturor un loc unde să doarmă. Plasasem oameni pe la toți prietenii. Iar acum, brusc, nu mai aveam pe nimeni. Eram doar noi.

Ai mei au găsit un frumos loc de veci pentru Iulian. În cimitirul Domnești 2, undeva la capătul unei alei. Mormântul de alături are pe el ditamai bradul, așa că e tot timpul umbră. Este aproape plăcut să te duci acolo. Aproape...

Când ne-am întors de la cimitir, părintele – vărul tatei – a binecuvântat bucatele și pachetele pentru pomană. Mama făcuse șapte pachete, cu farfurii, căni și tot ce trebuia, iar eu mă

întrebam dacă vom găsi pe cineva dispus să le primească. În general pomana nu se refuză, dar în situația dată...

Ne pregăteam să ne așezăm la masă, când soneria ne-a făcut pe toți să tresărim. M-am ridicat și m-am dus la ușă. M-am uitat pe vizor și i-am recunoscut imediat pe Sitaru și Micu, securiștii care îl săltaseră pe frate-meu nu cu mult timp în urmă.

— Ce vreți? i-am întrebat de cum am deschis ușa.

— Bună ziua, spuse Sitaru.

— O fi a dumneavoastră, c-a noastră sigur nu e!

— Ana, încetează! spuse ferm tata.

— Tovarășe Niculescu, noi am venit...

— Să faceți inventarul celor care au venit la înmormântare. Nu vă faceți griji, n-a venit nimeni. N-au avut curajul. Doar preotul, care e vărul meu și unchiul băiatului.

Unchiul salută cu un gest. Cei doi securiști răspunseră la fel.

— Mai faceți o perchezitie? întrebă mama

— Nu. Noi am venit doar să vedem dacă totul e în regulă. Acum plecăm.

— Atunci am să vă rog să primiți câte-un pachet de pomană.

Și eu și tata și unchiul am încremenit. Sincer, erau ultimii oameni la care m-aș fi gândit să le dau pomană pentru Iulian.

— Haideți, primiți. Pomana nu se refuză. Și oricum altcineva nu cred că mai vine...

Cei doi ofițeri ne priveau încurcați. Probabil că Sitaru ar fi refuzat, dar Micu spuse încet:

— Haideți că primim. Am o mătușă la un azil de bătrâni. O să duc acolo mâncarea. Bătrânii se vor bucura.

— Atunci luați toate pachetele, spuse și unchiul meu,

preotul. Așa e bine pentru toată lumea. Și noi dăm pomana și cei ce-o primesc se bucură de ea.

Sitaru încuviință cu un gest, iar Micu luă pachetele fără o vorbă. Normal ar fi trebuit să spună „să fie primit”, dar fie nu știau, fie n-au considerat potrivit. Mie-mi zvâcneau tâmplele. Mă rugam în gând: „Doamne, te rog, să nu spună vreunul la revedere, că-l trosnesc, cât e el de securist...”. N-au spus. Au salutat cu un gest, același gest de la venire și au plecat. Am ascultat la ușă cum coborau scările. Un colț al minții mele găzduia teama că s-ar fi putut întoarce.

Ne-am așezat să mâncăm. Nici unul dintre noi nu scoate o vorba. Singurul sunet era cel făcut de tacâmurile care atingeau farfuriile. Mama scosese porțelanurile bunicii și tacâmurile de argint. Ce tâmpenie! Doar n-aveam nimic de sărbătorit.

Din nou soneria! De data asta am simțit cum mi se încheștează fălcile și mâna pe cuțit. Un val de tensiune a cuprins camera. Mama s-a ridicat de la masă și s-a îndreptat ca o furtună către ușă.

— De data asta îiucid! șuieră ea.

Cele câteva clipe care au trecut până când mama a ajuns și a deschis ușa au părut o veșnicie. Toți am așteptat-o cu privirile în farfurie. Ca și când ne-ar fi fost teamă să ne uităm unii la alții. Teamă de teama celuiilalt.

— Copiii mei dragi, ce bine c-ați venit! se auzi vocea mamei din hol.

Ușa sufrageriei se deschise și îți făcură apariția trei dintre prietenii lui Iulian: Dan, Piticu' și Trocan. Trocan era cel mai mare dintre ei. Terminase deja studiile și lucra ca inginer electronist. Era un fel de lider al găștii. Iulian îl prețuise foarte mult.